

Bouwhistorisch onderzoek

BOUWHISTORISCHE VERKENNING

Adres	: Leegeweg 41
Status	: Gemeentelijk Monument Voorbeschermd (sinds 13 sept 2006)
Periode	: 20 april 2005
Onderzocht door	: Frank van der Waard, Marcel Verkerk en Henk Wiert (archiefonderzoek)
Auteur	: Marcel Verkerk, inhoudelijke begeleiding Frank van der Waard
Datum	: Groningen, 22 april 2008

Afb. 1. Aanzicht Leegeweg 41; foto: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

Inleiding

Deze bouwhistorische verkenning is uitgevoerd ten behoeve van het project Bouwhistorisch Boerderijonderzoek in de gemeente Groningen. Dit is het tweede project in het kader van de cultuurhistorische inventarisatie van het hele grondgebied van de gemeente Groningen die tot doel heeft de cultuurhistorische kwaliteiten in beeld te brengen. Op basis van het gehanteerde selectiecriteria kwam de boerderij in aanmerking voor een bouwhistorische verkenning.

De bouwhistorische verkenning bevat een korte schets van de bouwgeschiedenis van het pand, een beschrijving van het exterieur en het interieur en een waardestelling. Het onderzoek richt zich in hoofdzaak op het gebouw zelf, waarbij in beperkte mate gebruik is gemaakt van schriftelijke bronnen

en oud kaartmateriaal. De bouwgeschiedenis wordt daarom in hoofdlijnen weergegeven. Ook is het mogelijk dat achter de huidige voorzetwanden en verlaagde plafonds oudere constructies en interieurafwerkingen verborgen zitten.

Voor het onderzoek naar de bouwgeschiedenis is gezocht naar het bouwdoosje van de dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken van de Gemeente Groningen. In dit archief was helaas geen oud bouwdoosje aanwezig. Wel zijn hulpkaarten en bijbehorende veldwerken van het kadaster geraadpleegd die de ontwikkeling van de hoofdvorm van de boerderij vanaf 1830 tot heden weergegeven.

Voor de globale datering van het metselwerk is gebruik gemaakt van de tabel “gedateerde baksteenformaten in de gemeente Groningen” van de sectie bouwhistorie van de afdeling Wonen & Monumenten van de gemeente Groningen.

Met toestemming van de heer Kat is voor de bewonersgeschiedenis gebruik gemaakt van het onderzoek naar de voormalige kloosterlanderijen in Hoogkerk, Leegkerk en Dorkwerd¹. Dit onderzoek, waarvan de tekst is overgenomen, gaat voor deze boerderij terug tot 1829. Dhr. Kat heeft deze boerderij in zijn onderzoek aangemerkt als NH Leegkerk XVII.

Gehanteerde begrippen

De beschrijving van de boerderij wordt opgesplitst in een beschrijving van het woongedeelte en die van het bedrijfs gedeelte. Ook wordt met deze begrippen woon- en bedrijfs gedeelte soms de plaats van een onderdeel aangegeven namelijk aan de kant van het woongedeelte of aan de kant van het bedrijfs gedeelte ook wel bedrijfskant genoemd.

“Voor”, “achter”, “links” en “rechts” is gezien vanaf de voorgevel van het woongedeelte.

De gebinten van de hoofdschuur zijn oplopend genummerd vanaf het woongedeelte naar de achtergevel van het bedrijfs gedeelte.

Uitgangspunt bij de beschrijving van de diverse gevels is met het gezicht naar deze gevel toe.

Afb. 2. Luchtfoto Leegkerk met aan de noordkant Leegeweg 41.

Foto: afdeling GEO-informatie gemeente Groningen.

¹ Kat, W.W., *Voormalige kloosterlanderijen in Hoogkerk, Leegkerk en Dorkwerd*. (Hoogkerk, 1986)

Situering

Leegeweg 41 is een pastorieboerderij van het type kop-hals-romp en gelegen aan de westkant van de stad, in het buurtschap Leegkerk aan de noordkant van de oost-west lopende Leegeweg tegenover de NH kerk van Leegkerk². De boerderij is noord-zuid georiënteerd en ligt iets verhoogd op een ruime, rechthoekige, gedeeltelijk omgrachte boerenplaats waarbij de lange zijde van de boerenplaats evenwijdig ligt aan de weg. De functie is niet-agrarisch.

Op twee manieren is de boerenplaats toegankelijk. Allereerst naar het woongedeelte via een betonnen brug die recht tegenover de entree naar de kerk ligt. Middels een dam en een tegen de oostgrens gelegen oprit is het bedrijfs gedeelte bereikbaar.

De boerenplaats heeft een waardevolle erfbeplanting die wordt gekenmerkt door veel groen. Karakteristiek zijn de twee grote kastanjes aan weerszijden van de betonnen brug. Rondom de boerenplaats ligt een boomsingel, fruitbomen links en rechts van de boerderij en een bomenrij aan de westkant van de hals.

Afb. 4. Twee kastanjes bij de toegang.
Foto: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

Structuur

Het grondplan van de boerderij bestaat uit een rechthoekige hoofdschuur met daar recht voor een woongedeelte bestaand uit een naar binnen springende hals en daar recht voor een kop bestaande uit een L-vormig voorhuis met een aan de linkerkant naar voren uitgebouwd deel³.

De dakvorm van hals en romp wijkt af ten opzichte van het grondplan; deze ligt namelijk onder hetzelfde hoge schilddak. De éénlaagse hals is deels onderkelderd. Het éénlaags voorhuis heeft een L-vormig dak dat ligt over twee topgevels en oversteekt.

De muur tussen voorhuis en hals, hierna tussenmuur genoemd, draagt het voordakschild van het hoge schilddak. Het naar binnen springende muurwerk van de hals heet een krimp en wordt veroorzaakt doordat de gevels van de schuur lager zijn dan die van de hals.

Afb. 5. Dakvorm hals en romp.
Foto: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

Daken

Zowel het dak van het L-vormig voorhuis als dat van het achterliggende schuurdak is gedekt met Oudhollandse pannen; het voorhuis met een blauw geglaazuurde en het schuurdak met een rode pan. Het voorhuis heeft twee gemetselde schoorstenen. Bijna op het rechter nokeinde van het dwarsdak staat een schoorsteen terwijl vanaf de linkerzijgevel een schoorsteenkanaal recht uit het dakvlak omhoog steekt.

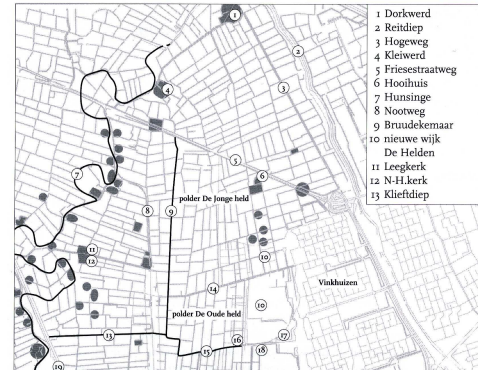
Het dak van het voorhuis steekt voorbij de topgevels en is afgewerkt met boeiboorden en windveren. Zowel aan de voor- als aan de rechterzijkant is de top versierd met een houten, sober versierde piron. De hoekkepers van het schuurdak komen samen in de nok. Er zijn géén uilenborden.

² De typering Kop-hals-romp is gegeven omdat in de plattegrond sprake is van een hoofdschuur met daarvoor een naar binnenspringend woongedeelte met daar weer voor een breder dwarsstaand woongedeelte.

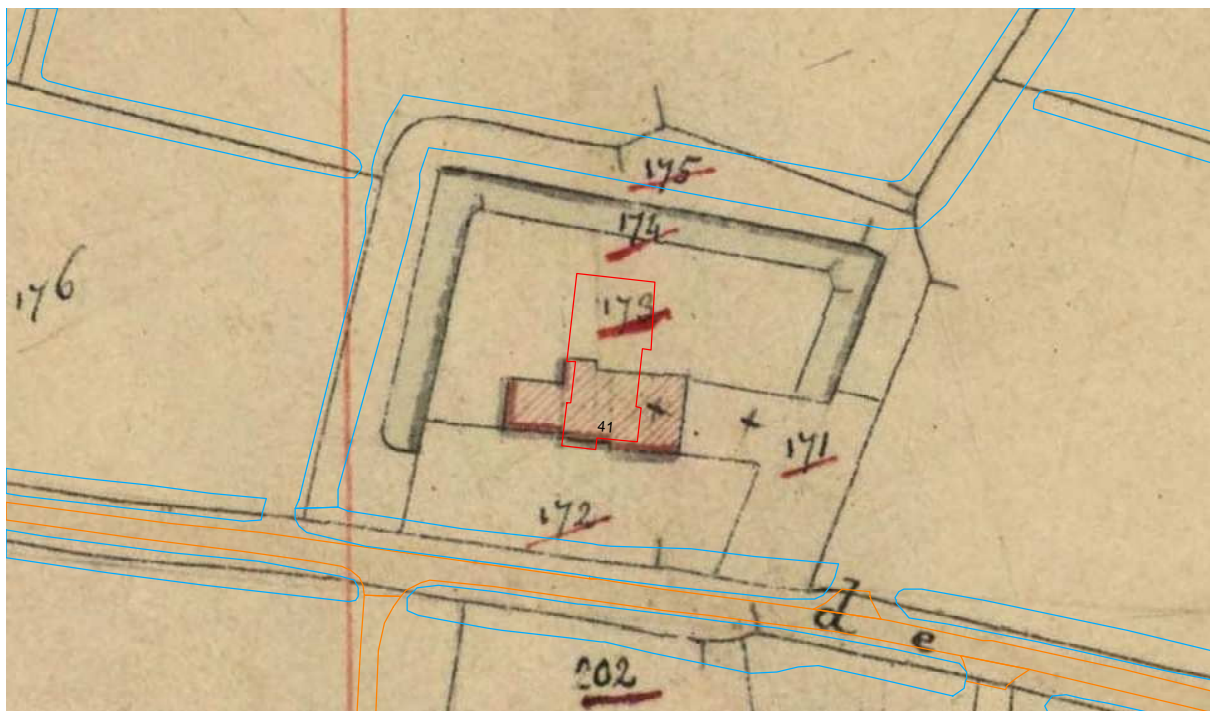
³ Afmetingen: hoofdschuur 15,25 x 13m; hals 6,35 x 10,55m; L-vormig voorhuis 7,5 x 12,75m.

Bouwgeschiedenis

Uit onderzoek blijkt dat in de 11^e eeuw, en waarschijnlijk al wel eerder, ten noorden van Hoogkerk sprake is van bewoning op een zich zuidwaarts uitstrekkend veengebied⁴. Rond 1200 werd het achtergebied van de voormalige Hunsinge ontgonnen, waarvan de oeverwallen relatief hoog lagen. Langs dit riviertje liggen ook de meeste huiswierden, die waarschijnlijk 13^e eeuws zullen zijn. Als gevolg van het steken van veen en mogelijk de verbouw van rogge en daarmee samenhangende ontwatering zal het veen zijn ingeklonken en geoxideerd, voor zover het niet werd afgegraven of verbrand. Uit de eerste helft van de 13^e eeuw zullen de nederzettingen Hoog- en Leegkerk met bijbehorende kerken dateren, die in de 14^e eeuw de oude naam Lieuwewerwolde nog in zich meedragen.

Afb. 6. Tekening afkomstig uit Hervonden Stad 1996 (zie voetnoot). Het oude riviertje de Hunsinge is hierop aangegeven.

Afb. 7. Afbeelding van de eerste kadastraal minuutplan omstreeks 1830 (achtergrond met zwarte verkaveling, gearceerde rode bebouwing en zwarte kavelnummers) met daaroverheen gelegd (in rood de bebouwing, in blauw de waterpartijen en in oranje de wegen) de kadasterkaart van 2007.

Afbeelding: Afdeling GEO-informatie gemeente Groningen.

De boerderij Leeweg 41 is tussen 1830 en 1863, vermoedelijk kort voor 1863, in één fase volledig nieuw gebouwd op de plaats van een voorganger echter 90 graden gedraaid zodat het woongedeelte thans naar de weg ligt. Nadien zijn nog een tweetal grote bouwfasen te onderscheiden. Allereerst is het voorhuis omstreeks 1922 afgebroken en vervangen door een L-vormig bouwdeel in een traditioneel ambachtelijke bouwtrant met kenmerken die passen bij een sobere chaletstijl.

De tweede grote verbouwing dateert uit het laatste kwart van de twintigste eeuw waarbij zowel exterieur als interieur is aangepakt. De zijgevels onder het schuurdak zijn opnieuw opgetrokken met dezelfde stenen en identiek nagemaakte vensters. Met het verdwijnen van de agrarische functie is de koestal opgeheven. Het interieur is aan de huidige eisen aangepast.

⁴ Kortekaas, G., 'Graven in Lieuwewerwolde', in: H.W.W. van Loenen ed., *Hervonden Stad 1996* (Groningen, 1996), 51-62.

Op het eerste kadastraal minuutplan van omstreeks 1830 is een boerderij getekend die evenwijdig aan de weg ligt met het woongedeelte op het westen, het bedrijfsgedeelte op het oosten en een uitbouw aan de noordkant op de overgang van beide delen. Het lijkt alsof de gracht gedempt is en de sloten verbreed.

Omstreeks 1863 is een boerderij gebouwd met een grondplan van het kop-hals-romp type maar met een hals en een romp die onder één dak liggen⁵. De boerderij is niet volledig met nieuwe onderdelen opgebouwd, maar ook met een aantal oudere zoals o.a. een aantal staanders in de schuur en de kelderdeur. Ook is in de schuur nog een waterput aanwezig met een waterbuis in de vorm van een holle boomstam die vermoedelijk bij de voorganger hoorde.

Afb. 8. Leegeweg 41, overhoeks genomen foto van het L-vormig voorhuis.
Foto: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

Beschrijving exterieur

L-vormig voorhuis

Het voorhuis is aan het begin van de twintigste eeuw in één fase gebouwd. Dit is geconcludeerd naar aanleiding van:

- alle muren zijn in kruisverband gemetseld met een rode, gladde machinale steen en afgewerkt met een witte cementvoeg. De hoeken zijn rondom in verband gemetseld.
- Aan de onderkant is rondom een trasraam gemetseld van een harde, blauw gekleurde, iets gesinterde steen.
- Alle vensters op de begane grond zijn op dezelfde manier vormgegeven. Het zijn hoge H-vensters met een achtruits bovenlicht. Het kozijnhout en de bovenlichten zijn origineel. Aan de onderkant van ieder venster ligt een gemetselde vensterbank van schuin geplaatste donkere stenen en aan de bovenkant is een recht gemetselde anderhalfsteens strek die in het midden eindigt in een punt.

⁵ Een ander voorbeelden in de gemeente Groningen met eenzelfde grondplan en hoofdvorm is: Friesestraatweg 251 (gesloopt 2006).

- De topgevels zijn doorgemetseld tot aan het dakoverstek en hebben in de top geen versiering. De overige gevels worden aan de bovenkant afgesloten met een bakgoot op gootklossen. Onder deze klossen zijn muurstijlen ingemetseld die aan de onderkant met elkaar verbonden zijn met een rij donkere stenen. Op deze manier ontstaan vakken die om en om op dezelfde manier met een metselpatroon zijn ingevuld.

Afb. 9. Leegeweg 41, overhoeks genomen foto van het L-vormig voorhuis.

Foto: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

In de voorgevel ligt tegen het vooruitstekende deel een toegang met eveneens een achtruits bovenlicht.

Hals en schuur

Het muurwerk zowel van de hals als dat van de schuur is tussen 1985 en 1995 volledig opnieuw opgetrokken waarbij gebruik gemaakt is van dezelfde steen⁶. De gevels worden allemaal afgesloten met een moderne bakgoot. Alle vensters zijn destijds vernieuwd en op dezelfde plek terug geplaatst. De bewoners gaven aan dat de vensters kopieën zijn van de oude en dat de fundering bestaat uit kloostermoppen.

Afb. 10. Dakvorm hals en romp.

Foto: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

In de rechterzijgevel ligt bij de krimp een toegang en vervolgens vijf kleine, gietijzeren, vierruits koestervensters.

De achtergevel kent twee toegangen. Eén toegang met bovenlicht naar de koestal aan de oostkant en één met dubbele deeldeuren aan de westkant. Daartussen liggen twee gietijzeren vierruits vensters. Ten westen van de toegang van de koestal ligt nog een gietijzeren vierruits venster.

Afb. 11. Dakvorm hals en romp.

Foto: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

De linkerzijgevel is een blinde halfsteens muur met aan de binnenkant op regelmatige afstand een steens muurdam. In de linker krimp is een rond rozet venster toegevoegd.

Afb. 12. Leegeweg 41, overhoeks genomen foto van het L-vormig voorhuis. Foto: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

⁶ Vriendelijke mededeling van de huidige bewoners die de verbouwing hebben uitgevoerd.

Beschrijving interieur woongedeelte

Begane grond

Achter de toegang in de voorgevel ligt een L-vormige gang die uitkomt bij de toegang in de rechterzijgevel van de schuur. In de middengang ligt ter hoogte van de tussenmuur een deur.

In het voorhuis ligt rechts één kamer en links een kamer ensuite met tegen de gang en de tussenmuur een trapopgang naar boven. In beide kamers staat een schouw, die in de rechter ligt tussen de vensters van de rechterzijgevel. In de linker kamer is tegen de suitemur een hoekschouw geplaatst. De toegangen naar de kamers liggen tegenover elkaar. Verder naar achteren liggen twee deuren, achter de voorste bevindt zich een kast en achter de achterste de trap.

De middengang is afgewerkt met een granitovloer bestaand uit een bruine strook tegen de muur en een lichtbruine binnenkant. De omlijsting van de deuren is rondom afgewerkt met een architraaflijst met aan de bovenkant een kroonlijst die gesteund wordt door kleine consoles. Dit zijn allemaal kenmerken die passen bij een datering in de jaren twintig van de twintigste eeuw. Ook de profilering rondom de vensters in de voorkamers past hierbij.

In de hals liggen rechts van de middengang twee kamers. Links van de middengang ligt een evenwijdige strook met vanaf de tussenmuur een kast, een toegang met een drietal treden naar een opkamer en een portaaltje naar een badkamer wat voorheen een melkenkelder was. Dit portaaltje geeft ook toegang naar de kelder die onder de opkamer ligt. De opgeklampte kelderdeur is ouder dan de overige deuren en is vermoedelijk hergebruikt. Ze wijkt wat formaat betreft af en bestaat uit vier verticale delen met in het midden een draairaam en de deur scharniert dmv duimgehengen. Het kozijn is voorzien van toognagels. De binnenmuren rondom de voormalige melkenkelder zijn oud.

De balklaag van de opkamer ligt van voor naar achter terwijl die van de middengang en de rechter ruimtes van links naar rechts ligt. De beide gangmuren zijn dragend.

In de dwarsgang is een niveauverschil van 10 cm aanwezig. Tegen de rechterzijgevel van de schuur ligt een ruimte die bereikbaar is vanuit de dwarsgang.

Kelder

De 19de eeuwse balklaag van de kelder ligt van voor naar achter.

In het muurwerk ligt rondom, ter hoogte van de begane grondvloer, een sprong. Het muurwerk is volledig gepleisterd. Aan de onderkant is een betonnen rand waardoor het lijkt alsof het vloerniveau verlaagd is. Dit wordt bevestigd door het keldertrapje, dat verlengd is.

De raveling voor de trap naar de opkamer is met pen-en-gat verbinding en toognagels vastgezet.

Afb. 13. Entree L-vormig voorhuis.
Foto: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

Afb. 14. Hergebruikte kelderdeur.
Foto: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

Verdieping hals.

Het dak van de schuur is doorgetrokken over de hals. De drie gebinten van de schuur, waarvan de voorste ter hoogte van de krimp in de rechterzijgevel ligt, vangen een groot deel van het dak op. De gebintplaten lopen door tot aan de tussenmuur. Het deel boven de hals wordt opgevangen door een schaargebint dat de gebintplaten steunt.

Over de uiteinden van de gebintplaten ligt een hergebruikte balk die het voordakschild opvangt. Deze balk (15,5 cm hoog en 14 cm breed) is behouwen, heeft aan de bovenkant een vijftal inkepingen die niet bij deze constructie horen en dateert vermoedelijk uit de 18de eeuw. Het is onduidelijk of deze uit de voorganger afkomstig is.

Afb. 15. Dakconstructie hals.

Foto: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

Beschrijving interieur hoofdschuur

De rechthoekige hoofdschuur is in de tweede helft van de negentiende eeuw in één fase gebouwd met hergebruikte onderdelen en bestaat uit drie achter elkaar geplaatste zogenaamde dekbalkgebinten die zodanig tussen de zijmuren geplaatst zijn dat gesproken kan worden van een driebeukige hoofdopzet. De linkerbeuk is de deel, de rechterbeuk is de voormalige koestal en in de middenbeuk vormen de gebinten twee tasvakken, in het Gronings 'goul' genoemd.

De drie grenenhouten gebinten bestaan uit ronde balken en gekantrechte staanders. De dekbalken hebben links en rechts een overstek van gelijke lengte die aan beide kanten ondersteund wordt met een kleine schoor. De afstand tussen de staanders (in Groningen 'zoel' genoemd) is 4,04 m, terwijl de hart-op-hart afstand van de vakdiepte van het voorste vak 4,75 m en van het achterste vak 4,65 m is. De hoogte vanaf de grond tot de onderkant van de 'ploat' is niet gemeten.

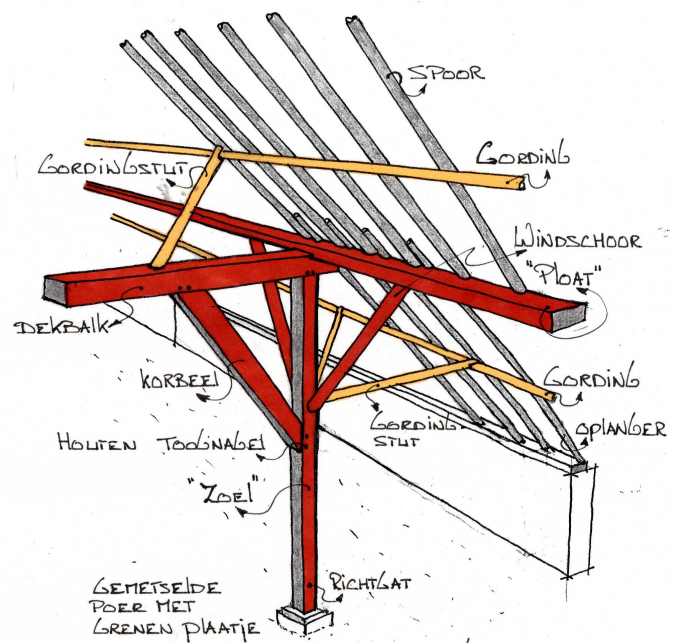
De staanders zijn met een pen-en-gat verbinding en toognagels gekoppeld aan de dekbalk.

Voor de stabiliteit zijn twee grenen rechthoekige, aan één zijde afgeronde korbeels aangebracht die met een pen-en-gat verbinding met toognagels is bevestigd aan de staander en de dekbalk.

Over de uiteinden van de dekbalken liggen, vanaf de tussenmuur tot voorbij het achterste gebint twee gebintplaten (in Groningen 'ploat' genoemd) die de zijdakvlakken van de schuur dragen. De rechthoekige 'ploat' is iets ingelaten in de dekbalken en vastgezet met een ijzeren pen met aan de onderkant een spleet waarin een wig is geslagen. Vermoedelijk is de 'ploat' voorzien van zwaluwstaartvormige kepen.

Gekantrechte windschoren die vanaf de staanders de 'ploat' ondersteunen zorgen voor de stabiliteit in de langsrichting. De windschoren zijn door middel van een pen-en-gat verbinding bevestigd aan de 'ploat' en aan de staander gespijkerd.

Op de 'ploat' staan sporenparen ook wel kapspanten genoemd terwijl vanaf de muurplaat van de zijmuren tot iets over de 'ploat' zogenaamde oplangers liggen waarop de dakbedekking bevestigd is.

Afb. 16; Schematische weergave van een dekbalkconstructie zoals deze zich in de boerderij Leegweg 41 bevindt.

Tekening: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

De oplangers liggen tegen de sporenparen aan en zijn ingelaten in de 'ploat'. Iets onder de nok zijn de sporenparen door middel van een hanenbalk gekoppeld. Deze hanenbalk is aan de bedrijfskant gespijkerd. Over de sporen is een plaatmateriaal aangebracht.

Om een grote doorbuiging van de sporen tegen te gaan is een gording aangebracht die vanaf de dekbalk geschoord wordt door één gordingstut. De oplangers worden eveneens door een gording gesteund die vanaf de staanders geschoord wordt met één of twee gordingstutten. Deze gordingstutten zijn met een halfhouts verbinding aan de bovenkant van de gording bevestigd.

De staanders staan op gemetselde poeren waarop een enkel naaldhouten plaatje ligt ter grootte van de poer. Een aantal staanders heeft aan de onderkant een gat. Bij een aantal is dit gat volledig doorgeboord, bij anderen niet. De achterste vier staanders hebben aan de onderkant een doorboord gat⁷.

Afb. 17. Overzicht gebintconstructie.
Foto: Marcel Verkerk, dienst RO/EZ.

De constructie van een boerenschuur is volledig zelfdragend en kent een ruime, flexibele indeling. Uiteraard rust het dakvlak gedeeltelijk op de zijmuren maar deze situatie is niet te vergelijken met het woonhuis waarbij het gewicht van het dak volledig gedragen wordt door de buitenmuren. In het verleden is de ruimte gebruikt om de oogst in op te tassen, de koeien en paarden te stallen en de wagens en later de machines te bergen.

Details

- De gebintplaat bestaat zowel aan de koestal- als aan de dealkant uit twee stukken die met een schuine haaklas met elkaar zijn verbonden. Deze las ligt voor beide kanten ter hoogte van het eerste gebint. Dit betekent dat het achterste deel van de gebintplaat uit één stuk is van ca. 10 m lang.
- In de schuur is een waterput aanwezig. Uit deze put steekt een ronde, holle stam die bedoeld is als waterbuis. Dergelijke buizen waren vroeger gebruikelijk maar zijn nu zeldzaam.

Hergebruikte onderdelen

- De staander aan de koestalzijde van het derde gebint heeft twee schuin gehakte pengaten die aan dezelfde kant liggen en bij een andere constructie horen. De schuine zijde van de pengaten wijzen van de staander af, dus de bovenste naar boven en de onderste naar onderen. Hieruit valt te concluderen dat deze staander oorspronkelijk een balk was.

⁷ Vermoedelijk is dit een zogenaamd richtgat dat gebruikt werd om de staander bij het oprichten van het gebint op de juiste plaats te krijgen. Met behulp van een, door het gat gestoken, ijzeren staaf kon met een aantal personen de staander op de poer worden gezet. Dergelijke gaten treffen we, voor zover nu bekend, aan bij gebinten vóór het eind van de 19de eeuw.

Waardstelling

De boerderij is van belang vanwege:

- De cultuurhistorische en/of oudheidkundige waarde van het geheel zijnde een in opzet gaaf bewaard gebleven historische boerenplaats in de historische kern van Leegkerk die al eeuwenlang, in ieder geval sinds 1830 maar vermoedelijk al sinds de 13^e eeuw, onveranderd is.
  - De historisch ruimtelijk/landschappelijke waarden gelet op de ligging van het complex op een groot deels omgracht terrein met een waardevolle erfbeplanting bestaande uit boomsingels rondom de boerenplaats, een groot en groen voorerf met fruitbomen en twee grote kastanjes naast een brug en een onverharde oprit die de toegang naar het woongedeelte en het bedrijfsgedeelte markeren; alsmede vanwege het vrije uitzicht over de landerijen met deels nog middeleeuwse verkaveling die zich in alle richting van de boerderij uitstrekt.
  - De architectuurhistorische waarde tot uiting komend in de karakteristieke hoofdvorm van de boerderij met romp en hals onder één dak met daarvoor een voorhuis, die typologisch een bijzondere plaats inneemt in de geschiedenis van de Groninger boerderijbouw in het algemeen en binnen de gemeente Groningen in het bijzonder; de hoofdvorm van de schuur bestaande uit lage zijgevels, een hoge achtergevel en een volledig pannendak; de hoofdvorm en afwerking van zowel exterieur als interieur van het voorhuis dat nog gaaf aanwezig is.
  - De bouwhistorische waarde tot uiting komend in het casco van de gehele boerderij met bouwdelen van verschillende ouderdom met tal van bouwsporen die het resultaat vormen van eeuwenlang bouwen en verbouwen. In het bijzonder van belang de volledige gebintconstructie in de schuur en de hals, de balklagen, kapconstructies, de aanwezigheid van een opkamer boven een kelder.
- Afgaande op het bovenstaande hebben zowel de boerenplaats als de boerderij een hoge monumentwaarde.

Aanbevelingen

- Bouwhistorisch onderzoek voorafgaand aan en tijdens eventuele breek- of sloopwerkzaamheden waarbij constructieve onderdelen in het zicht komen.
- Archeologisch onderzoek in geval van graafwerkzaamheden op de boerenplaats om inzicht te krijgen in de ouderdom van de boerenplaats en de bewoningsgeschiedenis.
- Archiefonderzoek naar de bewonersgeschiedenis om de bouwgeschiedenis beter in beeld te krijgen.

Bijlage: bouwdoossier door H. Wierds

Adres : Leegeweg 40-41
D.I.V. Bezoek : 11 januari 2005

VAN DIT PAND IS BIJ HET D.I.V. GEEN (OUD) BOUWDOSSIER AANWEZIG

Bijlage bewonersgeschiedenis door dhr. W.W. Kat.*Voormalige kloosterlanderijen in Hoogkerk, Leegkerk en Dorkwerd. (Hoogkerk, 1986)*

Door Dhr. Kat benoemd als NH Leegkerk XVII.

XVII. De pastorie van Leegkerk is eigenaresse van het pastoriegebouw nr. 23 (in 1828) met huis, tuin, appelhof en singel.

Het kadaster vermeldt:

1829 en 1833 Leegkerk, pastorie van
sectie E nr. 171-175 groot 0/61/20

- N.B.
1. sectie E nr. 171 = huis (pastorie) en erf
  2. sectie E nr. 172 = tuin
  3. sectie E nr. 173 = boomgaard
  4. sectie E nr. 174 = water als weiland
  5. sectie E nr. 175 = weiland

1833-1939 pastorie van Leegkerk

In 1864 worden

Sectie E nr. 171 groot 0/10/30 (huis/pastorie en erf)

Sectie E nr. 172 groot 0/10/70 (tuin)

Sectie E nr. 173 groot 0/15/50 (boomgaard)

Sectie E nr. 174 groot 0/08/00 (water als weiland)

Sectie E nr. 175 groot 0/16/70 (weiland)

Totaal groot 0/61/20

Door herbouw, vereniging en gedeeltelijke verkoop van 0/01/35 aan Jacob Jacobs Iwema gewijzigd in:

Sectie E nr. 295 groot 0/03/50 (pastorie)

Sectie E nr. 296 groot 0/56/35 (boomgaard en tuin)

Totaal groot 0/59/85.

In 1923 worden

Sectie E nr. 295 groot 0/03/50 (pastorie)

Sectie E nr. 296 groot 0/56/35 (boomgaard en tuin)

Totaal groot 0/59/85.

Door herbouw en vereniging gewijzigd in

Sectie E nr. 389 groot 0/59/85 (pastorie, boomgaard en huis).

II.4 Haitje Tonnis Kema, geboren te Garnwerd circa 1807, huwt te Hoogkerk op 21 mei 1840 met Grietje Abrahams Gerber, geboren te Dorkwerd circa 1817, dochter van Abraham Jacobs Gerber en Barber Drewes

Kinderen:

1. **Grietje Kema**, geboren te Groningen circa 1841, huwt te Hoogkerk op 15 mei 1862 met Pieter **Wattenburg**, geboren te Leegkerk circa 1836, zoon van **Klaas Tonnis Wattenburg** en Gerritdina Gerhardus van Velden
2. **Abraham Kema**, geboren te Hoogkerk op 2 oktober 1843, volgt [III.4](#)
3. **Hendrikje Kema**, geboren te Hoogkerk op 27 juni 1845, huwt te Groningen op 2 augustus 1868 met Jan Veenstra, geboren te Veenwouden (gemeente Dantumadeel) op 23 januari 1825, zoon van Theunis Theunis Veenstra en Bjettje Bienses Visser
4. **Barber Kema**, geboren te Hoogkerk op 5 november 1851, huwt te Groningen op 24 mei 1877 met Egbert Smid, geboren te Sebaldeburen op 10 september 1850, zoon van Jakob Meijer Smid en Susanna Egberts Bakker
5. **Cornelia Kema**, geboren te Hoogkerk op 9 februari 1854, huwt te Groningen op 4 juli 1878 met Jacob Stienstra, geboren te Groningen op 28 januari 1854, zoon van Sijbren Liewes Stienstra en Kornelsien Feiken